

v stran ter ubral pot proti vojašnici. A nisem bil še daleč, ko počijo puške. Nisem se ozrl nazaj. Bilo me je groza, dasiravno sem vaje gledati umirajoče v obraz. Vse drugače je, kadar mi v bolnici umira vojak. Takrat rad vidim,

ako morem biti pri njem, ker mu je moja pričujočnost in molitev v tolažbo.

Naj sklenem priporočujoč se Vam v »memento«

Vaš

Ivan.

Slovstvo.

SLOVENSKO SLOVSTVO.

Knjige „družbe sv. Mohora.“

Od leta do leta prihajajo nam knjige družbe sv. Mohora. Knjige so nam že bolj ali manj znane, ker zvemo vedno leto naprej, kake knjige bomo dobili. In vendar jih vsako leto nekako nestrpno pričakujemo. Vzrok temu je, ker si je vsak rodoljub v svesti, kako velikanske pomembe so te knjige za naše ljudstvo. S tega stališča izpregovorimo o posameznih knjigah nekoliko več.

1. „Življenje prebl. Dev. in Matere Marije in njenega prečistega ženina svetega Jožefa.“ Popisal J. Volčič.

»Družba svetega Mohora« podala nam je letos VII. snopič prekrasne knjige, ki se v vsakem obziru sme vsporediti s svojima sovrstnicama: »Življenje svetnikov in svetnic božjih« in »Kristusovo življenje in smrt.« Uvajajoč nas govori g. pisatelj o božjih potih sploh, ter ob kratkem zavrača nekaj ugovorov proti romanju. Razdelitev tvarine pa se mu ni posrečila. Na prvem mestu opisuje božja pota v sveti deželi, v sredi med evropskimi svetimi kraji govori o ameriškanih; končno pa o avstrijskih. Le-ti so razvrščeni sedaj po kronovinah, sedaj po škofijah. Ker je med berilom obilo dokaj lepih podob, bode knjiga dobro došla našemu ljudstvu, ki bo dobilo v tem snopiču obilo pobožne spodbude, poštene zabave in zdravega pouka. Žal, da nam je nemila smrt pobrala tako vrlega pisatelja!

2. Tomaža Kempčana: »Hodi za Kristusom!« Štiri knjige. Preložil in z navadnimi molitvami pomnožil Andrej Kalan, trnovski kapelan v Ljubljani.

Z malo kako drugo knjigo bi bila družba sv. Mohora bolj ustregla slovenskemu ljudstvu, kakor s »Hodi za Kristusom!« O vsebini te knjige nam ni treba reči ničesa. Slovencem je dovolj znana iz dosedanjih prevodov. Deloma, ker so prejšnje izdaje že pošle, deloma pa ne vstrezajo sedanjim potrebam, bil je nov prevod zelo potreben.

Knjiga sama prirejena je v lepi, umevni slovenščini. Prav dobro je pogodil g. pisatelj, da ni k besedam sv. pisma in drugih knjig dostav-

ljal poglavij, iz katerih so vzeta. Poznajo se vendar, ker so razločno z razprtimi črkami tiskane. Pridejani, dobro sestavljeni molitvenik in prav primerna oblika knjige vstrezata gotovo vsem. Tudi papir in tisk je ličen. Prepričani smo popolnoma, da se bode knjiga zelo prikupila slovenskemu narodu. Tako se morajo pripravljati nabožne knjige! Lepa tvarina bodi tudi v lepi posodi. Zakaj da bi v knjigah, ki so namenjene, da z Bogom združujejo naša srca, jezik in pisava morala biti postranska stvar? Od družbe sv. Mohora si želimo še drugih klasičnih ascetskih knjig. Hvala Bogu, ne manjka jih, pa tudi — še večja hvala Bogu — tudi ne med Slovenci čitateljev takim knjigam.

3. „Občna zgodovina za slovensko ljudstvo.“ XII. snopič. Spisal Josip Starč.

Pisatelj nadaljuje v tem zvezku zgodovino novega veka do francoske revolucije l. 1789. Opisuje zgodovino Portugalske, Italije, skandinavskih držav, propad Poljske in povzdignjenje Prusije in Rusije. Zgodovina turškega cesarstva završuje prvi del XII. snopiča. Drugi del razpravlja najnovejšo zgodovino od francoske revolucije do prve vojske zaveznikov. Pisava je domača, vendar naj bi se v knjigah za ljudstvo tujim imenom pridevala izreka v slovenskem pravopisu.

4. „Slovenski pravnik.“ Pouk v najpotrebnejših zakonih. Spisal dr. I. Tavčar. V. Snopič. — S tem je to za naše ljudstvo važno delo končano. Nadaljuje se nauk o pogodbah. Na to sledi šesti del knjige: o rednem in izrednem sodnijskem postopanju. Jezik je dosti razumljiv. Vprašanje pa, ali se bo smel rabiti izraz »zakon« za »Gesetz«, zdi se nam vsaj gledé knjig za ljudstvo še vedno nerešeno. Knjiga je po sestavi in vsebini praktična, zato naj bi se narod le obilno k njej zatekal.

5. „Slovenske večernice“, 42. zv. — Drobna je sicer ta knjižica, vendar bi smeli skoraj trditi, da se najboljše bere. Zato pa bi morali tudi slovenski pisatelji na to knjigo obračati največjo pozornost. Radi verjamemo, da so »Slovenske večernice« svojo junaško dobo preživele, a narod se je privadil zabavnega berila in sedaj ga zahteva, in ne bilo bi prav, če bi mu ga odrekli. Z zabavnim berilom se narod, ki ne zna modrovati, veliko uspešneje poučuje, nego s suho teorijo.

Vsebina pričujočega 42. zvezka je kaj različna. Glavni spis je životopis pokojnega dr. Gogale, spisal dr. Fr. Lampe. Kdor je rajnega poznal, mora biti gospodu pisatelju hvaležen, da je tudi bralcem družbe sv. Mohora podal sliko tega moža. Životopis je pisan natančno in ima namen v prvi vrsti spominjati nekdanje učence in gojence na vzglednega učitelja, a vstrežal bode tudi priprostemu narodu, iz katerega je pokojnik vzrastel. Jezik je poljuden in lahek.

Sledite dve povestici: Kodrova »Na krivem potu« in Steklasova »Sreča je opoteča.« Obe sta primerni za Večernice, zlasti prva, ki uči jasno, kam pelje strast tožbovanja. Izmed pesmij sta dve ponatisnjeni Gorazdovi in troje rajnega o. Herkulana Javorja, ki se odlikujejo po lepih idejah. Spis »Moje sanje na veliko-noč«, preveden iz angleščine, je morda nekoliko pretežak po vsebini in obliki. — Tudi znanstveni spis »Sreča in strel vod« zdi se nam nekoliko pretežak za Mohorjane. — »Spomini na Italijo.« (Potopisne črtice; M. L.) Pisatelj oziral se je premalo na svoje bralce. Besede: kapital, Kavur, Garibaldi, mozajik, absida, transparent, demonstrirati — so večini bralcev družbe sv. Mohorja neznane. — Med ostalimi spisi je največje pomembe »Življenje nit«, zabavno-poučen govor A. Kržičev. Pisatelj podaja v šaljivi obliki nauke o kratkosti in negotovosti človeškega življenja. Zeleti bi bilo le, da bi se še večkrat kaj takega bralo.

6. »Koledar družbe sv. Mohora« za navadno leto 1889. — V zabavnem in poučnem delu je na prvem mestu spis »Naš cesar Franc Jožef I. V spomin štiridesetletnice vladanja Njegovega veličanstva.« Spisal Ignacij Žitnik. — Spis pové ob kratkem zgodovino štiridesetih let. — »Obsojen«, povest, spisal dr. J. Vošnjak. Povest se konča s tem, da tatú Ogrizkovega Lipeta ustrelita dva orožnika. Povest je dobro izpeljana, a vsebina vpliva premalo blažilno na bralca. — »Zlatomašnik J. Jurij Strossmayer«, spisal Josip Starč. Spis je lep, vendar sem ter tje morebiti za ljudstvo malo pretežak. — »Kako je stari Molek tatu iskal.« Kratkočasna povest, spisal Janko Krsnik. — Povest je smešna, a ima vendar dovelj jedra ter kaže, kam pripelje trma. Pisana je v narodnem duhu, značaji verjetni in vzeti iz življenja. — »Zlatomašnik Leon XIII. in slovenski romarji.« Spisal dr. Ivan Križanič. Pisatelj popisuje popotovanje v Rim in razne vtise v večnem mestu. Spis je pisan poljudno, navdušeno in živo. Vmes so vpleteni citati iz sv. pisma. Posebno krasen je uvod, kjer se pisatelj dotika socialnega, državnega in narodnega vprašanja. Poleg mikavnega dobi bralec v tem spisu tudi dovolj poučnega. Precej jednak spis je priobčil gospod pisatelj v »Slov. Gospodarju« in ga dal tudi posebej natisniti. — Zanimiv in zelo koristen je spis »Sleparija s skrivnostnimi zdravili«, spisal J. Tisovec, kjer pisatelj odkriva velikansko sleparijo, ki se dela v tej stroki. Da bi ga naš narod le hotel čitati! Razumniki naj bi opozarjali nanj!

Drugi imenitnejši spisi v koledarju so: »Razgled po svetu«, sestavil Ig. Žitnik, životopisa

Lamberta Ferčnika in dr. Valentina Zarnika, več pesmij in poučnih spisov. Splošno torej koledar spolnjuje svojo nalogo res dobro.

Družba šteje letos 41.552 udov. Treba je torej skrbeti, da se število vsaj ne pomanjša. To pa je ležeče na nabiralcih udov, pa tudi na pisateljih. Tu je za vsakterega, kdor je sposoben, širok delokrog, koristiti narodu v najširjem smislu. Narod prosi, a ima tudi pravico prositi od inteligencije tečne duševne hrane.

Cirilski.

»Rimska božja pot in slovenski romarji.« Spisal kanonik dr. Ivan Križanič. Ponatis iz »Slovenskega Gospodarja«. Maribor 1888. Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru. 12°. Str. 59. — Kaj zanimiv popis pomladanskega romanja k svetemu očetu. Gledé pravega napredka našega slovstva moramo pač zeleti, da bi štajarski gospodje pisatelji držali se občeslovenske pisave in ne štajarskih posebnosti. Ako ne bomo jedini, bomo vsi škodo imeli. O tej važni zadevi bode treba spregovoriti še posebej, ker je vzrokov dovolj za to.

»Zlati orehi« slovenske mladine v spomin. Spisal Ivan Tomšič. I. zvezek. Drugi popravljeni in predelani natis. S podobami. V Ljubljani. Natisnila in založila J. R. Milic-eva tiskarna. 1888. 16°. Str. 126. Cena brošur. iztisu 35 kr., lepo vezan 50 kr. Prvič je prišla ta knjižica z »eno podobo« na svetlo leta 1866 v enaki obliki in velikosti. Prinesla je res zlatih orehov za našo mladino. Zato je zelo prav, da se je priredil drugi natis, ki se odlikuje po lepem jeziku, umljivi pisavi in primernih, mičnih podobah. Da bi še mnogo takih orehov prišlo za temi! Srčno želim, da bi mnogim otrokom prinesel takih orehov sv. Miklavž.

Knjige »Matice Slovenske«, 4 — reci štiri — po številu, razpošiljajo se sedaj udom. Ocenjati jih seveda danes ne morem. To pa naj vendar rečem, da sem je vzel v roko, je tehtal v roki in ogledaval ter rekel sam sebi s ponosom: To pa, to! Kako ugodno je že to, da so izšle knjige pravočasno! Za 2 gold. duševnega blaga na 60 polah! In kolikor že sedaj vem, dela to čast slovenski književnosti. A kaj več prihodnjic. Udje, ki bi kmalu k »Matici« pristopili, dobé lahko še vse knjige.

HRVATSKO SLOVSTVO.

(Piše Janko B.)

Knjige »društva sv. Jeronima«. Hrvatsko književno »društvo sv. Jeronima« počelo je v sredi meseca oktobra razpošiljavati svojim členom društvene knjige. Dolgo si ni moglo društvo dosti pomagati, letos se pa vendar opazava lep napredek, kar radostno pozdravljamo.

Vzrok, da je društvo dosedaj slabejše vspevalo, bilo je prvič pomanjkanje pisateljev, kateri bi hoteli in umeli pisati tako, da bi njihovi spisi narodu godili. Gotovo se moti, kdor misli, da je narodu vse dobro, da je le nekaj, rekoč: »Bolje išta, nego ništa.« Prav narod je dober sodnik in gotovo dobro razlikuje ono, kar je dobro, od onega, kar ni dobro. Dajte mu dobrih knjig, gotovo je bode rad sprejel in čital. Ali